

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Антон Стойчев Андреев на тема
„Система за изразяване на социално-личности отношения
в японския език”

Асистент Антон Андреев е роден през 1971 г., през 1995 г. завършва специалност Японистика в СУ „Св. Климент Охридски”, като една година е бил на обучение след спечелен конкурс в Токийския университет. Освен това в периода 1998-2004 се е обучавал по програма на японското правителство в университета „Тохоку” в гр. Сендай. От 2011 г. е редовен асистент в специалността Японистика на СУ и е водил занятия в пет дисциплини. Изявявал се е с научна, педагогическа и организационна дейност.

Дисертационният труд в обем 199 комп. стр. е написан на български език. Състои се от увод, пет глави с изводи в края на всяка глава, заключение, библиография, респ. цитирана литература със 76 посочени източника, както и две приложения, съдържащи съответно използваната транслитерационна система и въпросника за анкетното проучване в Япония. Посочени са и 6 публикации, свързани с дисертационния труд. В първия си вариант дисертацията беше разчленена на осем глави, но авторът се е съобразил с внушението, направено при обсъждането на труда в първичното звено, някои глави да бъдат обединени. Петте глави са озаглавени съответно: Теоретична рамка, Формални характеристики на системата, Фактори на системата, Усвояване на системата у носители на езика, Съпоставка с корейския език. Обект на изследването са средствата или системата за изразяване на социално-личностни отношения, които в различните езици се кодират било на езиково, било на речево равнище. Основната цел на разработката авторът систематизира в шест въпроса, изложени на стр. 6. Към тях може да се добави постановката, че дисертационният труд се стреми да предостави както богат референтен материал и теоретична рамка за съпоставителни изследвания, така и да бъде полезен на преподаващите и изучаващите японски език в България, като им предложи стройна система за анализ и теоретично осмисляне на въпросната система за изразяване на социално-личностни отношения в него.

В глава първа се разисква теоретичната рамка на изследването, прави се преглед на основополагащи определения и на еволюцията на възгледите върху системата, води се дебат за отношението на системата към теорията на учтивостта на Браун и Левинсън. На позициониращата учтивост, която е основополагаща на въпросната теория, авторът противопоставя компенсиращата учтивост, като е очертано значението на системата за реализация на динамичната учтивост, кодирана чрез промени в използваните речеви средства. Тук и в следващата втора глава Формални

характеристики на системата се разглеждат подробно средствата, включени в категориите адресив и хоноратив, на които впрочем в дисертацията е отделено основно внимание. В глава втора авторът припомня вижданията на руския изследовател Владимир Алпатов за цялостното място на системата в съвременния японски език и особено за елемента „граматичност” при формите за учтивост в японския език, изразявана главно чрез глаголни форми. Ас. Антон Андреев обаче пояснява, че системата функционира на две равнища – на морфолексикално и текстово, което ще рече, че това е морфолексикална система, която се реализира на ниво дискурс. В глава трета, посветена на факторите, които влияят върху използването на системата, е мотивирано тяхното подразделяне на хоризонтални и вертикални. Приведени са данни, събрани чрез анкети сред студенти в четири извънкласни групи по интереси в японски университет. В глава четвърта е анализирано усвояването на системата от носители на езика. Обследвани от автора били деца на възраст от 6 до 12 години, а анализът на данните установява, че адресивът се усвоява по-рано от хоноратива и че уважителните форми се усвояват по-рано от скромните. При това перцепцията по принцип предшества продуцирането им. Чрез съпоставяне на аналогична система в корейски с японската в глава пета се установява голямо структурно-функционално сходство въпреки недоказаното генеалогично родство на двата езика. Същевременно се доказва, че използваният в дисертацията теоретичен инструментариум е годен за описание и на други езици. В заключението са обобщени изводите, направени в края на всяка глава. Тук те са подразделени на изводи с оглед на теоретичния анализ и изводи от анализа на пректическите проучвания.

Авторефератът, макар и най-малък по обем от познатите ми досега, запознава в стегнат вид със съдържанието и резултатите от изследването. В кратка бележка са очертани възможни бъдещи теоретични и практически изследвания чрез разширяване и разнообразяване на обхвата на респондентите и на езиците. В пет точки са конкретизирани приносите на автора: установяване чрез собствени анкети йерархичността на факторите, управляващи системата; последователност в усвояване на системата от японски подрастващи; собствено гледище относно теоретичния спор за системата чрез въвеждане на концепцията за компенсираща учтивост и позиционираща учтивост; резултати от сравнението с корейския език; приложимост на постановките в дисертацията в учебните програми за изучаването на японски език от българи. Струва ми се, че последната точка би била по-убедителна, ако е била подкрепена с достатъчно примери на фона на българския език, както и с илюстративни примери от публикувани преводи от японски език на български, за да се изтъкнат възможностите и се формулират правила за компенсаторно възпроизвеждане на системата в нашия език.

Заклучение: Извън обстоятелството, че авторът е завършил специалност японистика с отличен успех, заниманието с проблеми на този език е било силно мотивирано при пребиваването му за една година като студент и още шест по-късно с придобиване на магистърска степен по преподаване на японски език (езикознание). Умението му да извършва теренна работа са благоприятствали за набирането на материал както чрез анкети с деца, така и с възрастни. Дейността му като преводач и преподавател не е попречила да систематизира този материал, да го подплати с теоретични постановки и да изготви такава солидна дисертация, която прави чест на българската японистика и в частност на неговата ръководителка проф. Бойка Цигова. Въз основа на изложеното в моето становище оценявам представения за защита дисертационен труд най-високо и призовавам научното жури да присъди на ас. Антон Стойчев Андреев образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 2.1. Филология (Японско езикознание).

София, февруари 2012 г.

(проф. Борис Парашкевов)